การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

บรรยายโดย: ศาสตราจารย์กิตติคุณ วิษณุ เครืองาม

กำเนิดและอุดมการณ์ของระบอบประชาธิปไตย

กรีกโบราณ
ประชาธิปไตยโดยตรง (Direct Democracy)

นครรัฐเอเธนส์ พลเมืองชายออกกฎหมายและลงคะแนนเสียงโดยตรง

ค.ศ. 1215
แมกนาคาร์ตา (Magna Carta)

ขุนนางจำกัดพระราชอำนาจของพระเจ้าจอห์น ต้นกำเนิดประชาธิปไตยโดยอ้อม (Indirect Democracy)

ปัจจุบัน

ขับเคลื่อนผ่านผู้แทนราษฎร อังกฤษได้รับยกย่องว่าเป็น **มารดาแห่งประชาธิปไตย**

สถาบันประมุขและรัฐสภาในบริบทโลก

1 ประธานาธิบดีเป็นประมุขตามพิธีการ

สิงคโปร์

อินเดีย

- ทำหน้าที่เชิงพิธีการและการทูต
- ไม่มีอำนาจบริหาร มีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล

2 กึ่งประธานาธิบดีกึ่งรัฐสภา

ฝรั่งเศส

สหรัฐอเมริกา

- ฝรั่งเศส: ประธานาธิบดีมีอำนาจบริหารสูงและบทบาทนำด้านต่างประเทศ
- สหรัฐฯ: ประธานาธิบดีเป็นทั้งประมุขและหัวหน้ารัฐบาล

3 สถาบันพระมหากษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ

อังกฤษ — กษัตริย์อังกฤษในปัจจุบันมีอำนาจน้อยลง แต่ยังคงมีธรรมเนียมเฉพาะตัว เช่น พระราชอำนาจในการเชิญหัวหน้าพรรคที่มีเสียงข้างมากมาจัดตั้งรัฐบาล

สเปน — ประชาชนคาดหมายให้กษัตริย์ช่วยหาประโยชน์และเศรษฐกิจเข้าประเทศ

มาเลเซีย — ระบบกษัตริย์หมุนเวียน 5 ปี จากสุลต่านของรัฐต่าง ๆ ขึ้นดำรงตำแหน่งสมเด็จพระราชาธิบดี

การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 และจุดเปลี่ยนประวัติศาสตร์ไทย

ก่อน พ.ศ. 2475
รัชกาลที่ 7 มีพระราชดำริจะมอบรัฐธรรมนูญ

- **พ.ศ. 2469** ให้ ดร. ฟรานซิส บี. ซีร์ (พระยากัลยาณไมตรี) ร่างรัฐธรรมนูญขึ้นมาฉบับหนึ่ง แต่เมื่อออกิรัฐมนตรีสภาพิจารณาแล้วเห็นว่ายังไม่เหมาะสมจึงเก็บไว้ก่อน
- **พ.ศ. 2473** ให้ พระยาศรีวิสารวาจา ยกร่างรัฐธรรมนูญอีกฉบับ แต่เตือนว่าราษฎรยังขาดการศึกษา ควรชะลอการประกาศใช้

6 เมษายน 2475
วันจักรี

ครบรอบ 150 ปี กรุงเทพฯ และราชวงศ์จักรี

ทรงจัดพิธีสะเดาะเคราะห์ใหญ่ สร้างสะพานพระพุทธยอดฟ้า ยังไม่มีการพระราชทานรัฐธรรมนูญจริง

24 มิถุนายน 2475
คณะราษฎรยึดอำนาจ

คณะราษฎรยึดอำนาจปฏิวัติสยาม

26–27 มิถุนายน 2475
ถวายรัฐธรรมนูญการปกครอง

คณะราษฎรถวาย "ธรรมนูญการปกครองแผ่นดินสยาม" เมื่อวันที่ 26 มิ.ย. 2475 โดยพระองค์ทรงขอเติมคำว่า "ชั่วคราว" และให้ยกร่างฉบับถาวรต่อไป ธรรมนูญฉบับแรกจึงประกาศใช้ในวันที่ 27 มิ.ย. 2475

10 ธันวาคม 2475
รัฐธรรมนูญฉบับถาวร

เริ่มบังคับใช้คำว่า "นายกรัฐมนตรี" และ "คณะรัฐมนตรี" เป็นครั้งแรก

พระยามโนปกรณ์นิติธาดา
ประธานกรรมการราษฎร (นายกรัฐมนตรีคนแรก)

1. นักกฎหมายฝีมือดี วางระบบการปกครองใหม่จากศูนย์
2. เนติบัณฑิตอังกฤษ เป็นที่ยอมรับของนานาชาติ
3. เป็นสะพานเชื่อมคณะราษฎรและในหลวงรัชกาลที่ 7

2 มีนาคม 2477
รัชกาลที่ 7 สละราชสมบัติ

เกิดวิกฤตสืบราชสันตติวงศ์ พระองค์เจ้าอานันทมหิดล (รัชกาลที่ 8) ขึ้นครองราชย์ ขณะพระชนมายุ 9 พรรษา

พระราชอำนาจพิเศษ 3 ประการ (The Royal Prerogatives)

อิทธิพลจากอังกฤษที่รัชกาลที่ 9 ทรงใช้ตลอดการครองราชย์ 70 ปี

1 The right to be informed
(พระราชอำนาจที่จะได้รับรายงานข้อราชการ)

หน้าที่ของนายกรัฐมนตรีในการเข้าเฝ้าฯ หรือส่งรายงานสารทุกข์สุกดิบและข้อราชการเป็นประจำสม่ำเสมอ

2 The right to encourage
(พระราชอำนาจที่จะพระราชทานกำลังใจ)

เพื่อพระราชทานคำชมเชยแก่นายรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีที่ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ถูกต้อง มิให้ท้อถอยต่อการถูกโจมตี

3 The right to advice
(พระราชอำนาจที่จะพระราชทานคำแนะนำ)

ทรงแนะแนวทางแก้ปัญหาแก่รัฐบาลเป็นการภายใน ดังกรณีแนวเขตแดนทับซ้อนทางทะเลกับเวียดนาม ทรงมีพระราชดำริให้ใช้สันติวิธี นำไปสู่การลงนามแบ่งเขตแดนอย่างสงบ

